

28.08.2023

POL-2022-132542

Sisäministeriö

Poliisiammattikorkeakoulun lausunto; Selvityshenkilön loppuraportti koskien poliisin hallintorakennetta ja kehittämisvaihtoehtoja**Asia**

Sisäministeriö on pyytänyt lausuntoa selvityshenkilön loppuraportista, joka koskee arviota poliisin hallintorakenteesta ja kehittämisvaihtoehtoista (VN/25160/2022-SM-33).

Lausunto

Poliisiammattikorkeakoulu lausuu asiassa seuraavaa:

Hallintorakennetta koskevan selvityksen tavoitteena on ollut löytää keinoja, joilla poliisi voi paremmin huolehtia lakisääteisistä tehtävistään, vastata toimintaympäristön muutoksiin ja yhteiskunnan poliisille osoittamiin vaatimuksiin sekä varmistaa yhdenvertaisten poliisin palveluiden toteutuminen ottaen huomioon käytettävissä olevat voimavarat. Selvityksen keskeiset ehdotukset ovat:

- Valtakunnallisesti yhdenmukaisella tavalla tulisi johtaa monivuotinen ohjelma perusrikostutkinnan tason nostamiseksi, harvapartioinnin ulottamiseksi kaikkialle Suomessa ja muutoin johtaa valvonta- ja hälytystoimintaa paikallisesti vaikuttavammalla tavalla.
- Toistuvien lisäbudjettien laskennallinen osuus tulisi sisällyttää osaksi poliisihallinnon varsinaista tulo- ja menoarviota. Poliisin kokonaismääräraha tulisi nostaa keskimääräiselle pohjoismaiselle tasolle.
- Poliisin toimitila-, hankinta-, talous-, ICT-, HR-osaaminen ja -toimivalta tulisi pääosin keskittää poliisin ylijohdolle tukemaan paikallista poliisitoimintaa.
- Suomen poliisihallintoa tulisi kehittää toiminnallisesti nykyistä yhdenmukaisemmaksi muodostamalla yksi poliisivirasto.
- Poliisin toiminnallisten tavoitteiden, voimavarojen, hyväksyttävyyden ja pitkäjänteisyyden sekä toimintaympäristön arvioimiseksi tulisi asettaa parlamentaarinen poliisikomitea.

Poliisiammattikorkeakoulu katsoo yleisellä tasolla, että lausuttavana oleva selvitys on saavuttanut tavoitteensa kohtalaisen hyvin ja sen keskeiset ehdotukset ovat omiaan tukemaan poliisitoiminnan kehittämistä muuttuvassa turvallisuusympäristössä.

Selvityksen ehdotusten mukaan Poliisiammattikorkeakoulu kuuluisi erillisenä toiminnallisena kokonaisuutena Poliisivirastoon nykyisessä muodossaan luomassa erityisroolissaan lisäarvoa muulle poliisihallinnolle.

Poliisiammattikorkeakoulun hallinnolliseen asemaan ei esitetä arvioreportissa muutoksia, mutta raportin huomioiden pohjalta Poliisiammattikorkeakoululla tulisi olemaan merkittävä rooli kehittämistavoitteiden saavuttamisessa. Keskeisin näkökohta Poliisiammattikorkeakoulun roolin osalta on henkilöstön osaamisen varmistaminen, joka nousee esille esimerkiksi yhteistyötä tekevien viranomaisten toimintaedellytysten turvaamisen yhteydessä (raportin sivu 34), poliisille asetettavien lainsäädännöllisten vaatimusten määrän lisääntymisen yhteydessä (raportin sivu 62), rikostutkinta-osaamisen varmistamisen yhteydessä (raportin sivu 67) sekä liikenneturvallisuutta koskevan osaamisen yhteydessä (raportin sivu 137). Poliisiammattikorkeakoulu on pyrkinyt jo tähän mennessä tiivillä ja avoimella poliisiyksiköiden kanssa käytävällä keskustelulla sekä organisaatiota uudistamalla kehittämään toimintaansa muuttuvan toimintaympäristön vaatimuksia vastaavalla tavalla ja tätä työtä jatketaan.

Poliisiammattikorkeakoulun hallinnollisen aseman lisäksi arvioreportissa on otettu kantaa poliisikoulutuksen rakenteeseen ja sisältöön. Raportissa todetaan, että nykyisen laaja-alaisen poliisikoulutuksen rinnalle olisi mahdollista rakentaa erillisiä ja lyhytkestoisempia koulutuslinjoja esimerkiksi perusrikostutkintaa ja analyysitoimintaa varten, mikä voisi puolestaan voisi mahdollistaa laajemmin myös siviilien tai aiemman korkeakoulututkinnon suorittaneiden rekrytoitumisen alalle. Samassa yhteydessä olisi perusteltua arvioida myös poliisin toimivaltasäännöksiä. Poliisiammattikorkeakoulu pitää hyvänä ja perusteltuna ajatusta poliisikoulutuksen rakenteen ja sisällön arvioimisesta ja tämä tarkastelu on noussut esille myös poliisikoulutuksen tilaa koskevassa selvitystyössä (POL-2023-31636). Keskeisenä tavoitteena tulee Poliisiammattikorkeakoulun näkemyksen mukaan olla poliisialaa koskevan koulutuksen ja tutkimuksen työelämäläheisyyden vahvistaminen, mitä tavoitetta koulutuksen rakenteen ja sisällön kehittäminen palvelee.

Arviointiraportissa on nostettu esille poliisin toiminnan suunnittelun ja taloudenhoidon lyhytjänteisyyteen liittyvät haasteet (raportin sivut 93-94), jotka ovat heijastuneet merkittävällä tavalla myös Poliisiammattikorkeakoulun toimintaan ja tavoitteisiin. Poliisien määrään liittyvät poliittiset linjaukset ja resurssipäätökset vaikuttavat olennaisella tavalla siihen, millaisia koulutustavoitteita Poliisiammattikorkeakoululle asetetaan. Poliisien kouluttamisen näkökulmasta tietyllä hetkellä tehty päätös poliisien määrän lisäämisestä realisoituu koulutuksen kestosta johtuen vasta usean vuoden kuluttua, jolloin syntyy riski siitä, että valmistuvia poliiseja on tarpeeseen nähden liian vähän tai liian paljon. Poliisitoiminnan riittävä ja pitkäjänteisempi rahoitus sekä sen mahdollistama pidemmän tähtäimen suunnittelu on omiaan edistämään toiminnan laadukasta kehittämistä sekä osaltaan myös lisäämään alan houkuttelevuutta tilanteessa, jossa kilpailu uusista työntekijöistä työmarkkinoilla on kiristymässä.

Lisäksi suunnitelmalliseen taloudenhoitoon liittyy kysymys poliisiyksikön vuosittaisen siirtyvän erän käsittelystä. Poliisiammattikorkeakoulu pitää tärkeänä, että jatkossa mahdollinen siirtyvä erä olisi myös seuraavana

vuonna poliisiyksikön käytettävissä, koska tämä edistäisi toiminnan pitkäjänteistä kehittämistä ja helpottaisi esimerkiksi yksikön toiminnalle tärkeiden hankkeiden suunnittelua ja toteuttamista.

Tukitoimintojen keskittäminen koko valtionhallinnon tasolla on vaikuttanut ja tulee myös jatkossa vaikuttamaan niiden laatuun ja saatavuuteen. Arvioraportissa (raportin sivu 88) on esitetty huoli siitä, että toimintojen keskittäminen määrittää liian voimakkaasti poliisin lakisääteisten tehtävien toteuttamista. Esille on myös nostettu tyytymättömyys pakollisesti keskitettyjen toimitila-, hankinta-, taloushallinto-, ICT- ja HR-palveluiden tilanteeseen. Poliisiammattikorkeakoulu jakaa raportissa esitetyn huolen ja näkemykset keskittämisen negatiivisista vaikutuksista erityisesti Valtorin toiminnan osalta ja tilanteen korjaaminen nähdään välttämättömäksi. Yksi ratkaisumalli voisi olla juuri raportissa esitetty osaamisen, toimivallan ja etujen valvomisen keskittäminen poliisin ylijohdolle, koska yksittäisen yksikön mahdollisuudet kokonaisuuteen vaikuttamiseen ovat hyvin rajalliset.

Poliisin ylijohdossa on raportin mukaan nähtävissä voimakas tahtotila kehittää poliisin toimintaa, organisointitapoja ja prosesseja valtakunnallisesti nykyistä yhdenmukaisempaan suuntaan. Poliisiammattikorkeakoulu pitää tätä yhdenmukaistamistavoitetta kannatettavana muun muassa yhdenvertaisen kohtelun ja poliisitoiminnan laadun näkökulmasta, mutta sen yhteydessä tulee riittävässä määrin huomioida myös poliisiyksiköiden toimintaan ja toimintaympäristöön liittyvät erityispiirteet. Tässä yhteydessä esille on nousnut myös kysymys eräiden hallinnollisten toimintojen (mm. talous- ja henkilöstöhallinnolliset palvelut) valtakunnallisesta keskittämisestä, jotta yksiköille voitaisiin vapauttaa resurssia operatiiviseen toimintaan. Toimintojen keskittäminen sellaisenaan ei kuitenkaan automaattisesti johda resurssien tehokkaampaan käyttöön, vaan pahimmassa tapauksessa se saattaa monimutkaistaa ja hidastaa toimintaa sekä johtaa resurssien käytön osalta päinvastaiseen lopputulokseen. Tästä syystä toimintojen keskittämisen sisältö ja vaikutukset sekä poliisihallinnon sisällä että suhteessa sen asiakkaisiin ja sidosryhmiin tulee arvioida tarkasti käytännön tasolla ennen mahdollisten muutosten toteuttamista.

Rehtori

Marko Laitinen

Hallintojohtaja

Pirkka Kuusela

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 28.08.2023 klo 08:23. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaa-mosta.